

Arbetsintegrerande övningsplatser

- En fördjupad uppföljning

Arbetsförmedlingen
Författare: Douglas Ekstedt och Andreas Mångs
Datum: 2025-05-26
Diarienummer: Af-2023/0038 1707

Sammanfattning

I den här rapporten görs en första kartläggning av den upphandlade tjänsten arbetsintegrerande övningsplatser, vilket är en arbetsförberedande insats som tillhandahålls av aktörer inom den idéburna sektorn. Tjänsten har som mål att ge personer förutsättningar att hitta en egen väg till försörjning och utveckla förmågan att klara av grundläggande krav i arbetslivet. De huvudsakliga målgrupperna för tjänsten är personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och personer med ohälsa. I målgruppen kan även personer med utländsk bakgrund som har svaga kunskaper i svenska språket ingå.

Syftet med rapporten är att bidra med kunskap och insikter som kan vara värdefulla för Arbetsförmedlingen i kommande upphandlingar och utformning av framtida liknande tjänster. Utifrån detta syfte kartläggs tjänstens tillgänglighet, deltagarnas egenskaper, omfattningen på deltagande i tjänsten samt vilka resultat som uppnås efter tjänsten. Till kartläggningen används data från Arbetsförmedlingens datalager. Med hjälp av data från en enkätundersökning, riktad till leverantörer, redovisas vilka utmaningar leverantörerna upplever att deltagare i tjänsten kan ha.

Vita fläckar och förhållandevis många avbrott

Till att börja med så kan vi konstatera att arbetsintegrerande övningsplatser är en förhållandevis liten tjänst, både sett till utbud och deltagarantal. I slutet av augusti 2024 fanns det 52 unika leverantörer fördelat på 75 olika adresser runt om i Sverige. Vår kartläggning visar att i de flesta län, undantaget storstadslänen, enbart finns ett fåtal utförande verksamheter av arbetsintegrerande övningsplatser. Detta tyder på ett problem med så kallade "vita fläckar". Det vill säga att det finns områden där det helt (eller i det närmaste helt) saknas utförare. Detta problem delas med en del andra upphandlade tjänster.

Sedan införandet i april 2022 till och med augusti 2024 hade totalt 841 personer påbörjat tjänsten. Antalet deltagare har ökat gradvis sedan införandet och uppgick under 2024¹ till i genomsnitt 215 personer per månad. En förhållandevis hög andel, 53 procent, av tjänstedeltagarna avbryter tjänsten i förtid. Orsakerna till avbrotten varierar, men de flesta avbrott sker på grund av orsaker kopplade till svårigheter att tillgodogöra sig tjänsten. Omkring 17 procent av avbrotten i förtid var med anledning av påbörjande av arbete eller studier.

¹ Avser perioden januari-augusti 2024.

En majoritet av deltagarna har en komplex arbetsmarknadsproblematik

Arbetsintegrerande övningsplatser riktar sig till arbetssökande som har en svag förankring på arbetsmarknaden. Det är därför väntat att personer som deltar i tjänsten i genomsnitt har lägre jobbchanser än andra inskrivna arbetslösa. Det framkommer också att en hög andel av deltagarna har mer än en egenskap² som utgör grund för en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Det är en högre andel bland de utomeuropeiskt födda³ än bland de inrikes och europeiskt födda som har en eller flera egenskaper, 90 procent jämfört med 83 procent.

Vidare framkommer att en majoritet av deltagarna har långa sammantagna inskrivningstider. Omkring 70 procent hade vid anvisningstillfället sammantaget varit inskrivna i fem år eller mer. Omkring 50 procent av deltagarna hade tidigare varit i någon annan rehabiliterande insats.

Hälften av deltagarna ökar sin omfattning i tjänsten, men det finns utmaningar hos många deltagare med att tillgodogöra sig tjänstens innehåll

Den genomsnittliga omfattningen på tjänstedeltagande uppgick till cirka 13 timmar per vecka vid tjänstens påbörjande. Vid tjänstens avslut hade drygt hälften (51 procent) av deltagarna ökat sin omfattning i tjänstedeltagandet, så att de deltog fler timmar. Detta indikerar att vissa deltagare lyckas öka sitt arbetsutbud under tjänsten, vilket i sådana fall skulle tyda på en viss progression. I genomsnitt var ökningen närmare 5 timmar per deltagare. En mindre andel, cirka 7 procent, av deltagarna minskade sin omfattning under deltagandet i tjänsten.

Utifrån den genomförda enkätundersökningen tycks det som om leverantörerna generellt anser att de aktivitetsområden som beskrivs i tjänstens förfrågningsunderlag svarar mot deltagarnas behov. Samtidigt framkommer det att leverantörerna upplever att vissa deltagare har utmaningar med att fullt ut tillgodogöra sig tjänsten. Utmaningarna verkar framför allt vara kopplade till att deltagare har pågående ärenden inom sjukvården eller psykiatri.

Nästan 2 av 10 är i arbete eller studier 1 år efter deltagande i tjänst, men deltagande i rehabiliterande insatser är vanligast.

Det vanligaste för deltagare som har avslutat arbetsintegrerande övningsplatser är att vara i något annat arbetsmarknadspolitiskt program, i första hand jobb- och utvecklingsgarantin. Ett år efter avslutad tjänst var omkring 34 procent i något annat arbetsmarknadspolitiskt program, varav cirka 83 procent var i jobb- och

² Avsaknad av gymnasieutbildning, vara född utanför Europa, vara äldre än 55 år eller ha en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

³ Utöver att vara född utanför Europa.

utvecklingsgarantin. De flesta som är i jobb- och utvecklingsgarantin är i någon rehabiliterande insats.

Omkring 18 procent av deltagarna hade övergått till arbete eller studier ett år efter att de avslutat tjänsten. En enkel logistisk regressionsanalys indikerar att yngre var mer sannolika än äldre att övergå till arbete eller studier ett år efter deltagande i tjänsten. Vidare pekar skattningarna på att män och inrikes födda har en högre sannolikhet än kvinnor och utrikes födda att komma i arbete eller att vara i studier efter att ha deltagit i tjänsten.⁴ Sammanfattningsvis visar analysen:

- Arbetsintegrerande övningsplatser är en förhållandevis liten tjänst, både sett till deltagarantal och utbud. Det finns områden där det helt (eller i det närmaste helt) saknas utförare, vilket tyder på ett problem med så kallade ”vita fläckar”.
- Som väntat har personer som deltar i tjänsten i genomsnitt lägre jobbchanser än andra inskrivna arbetslösa. En hög andel av deltagarna har mer än en karaktäristika som utgör grund för en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Omkring 70 procent hade vid anvisningstillfället sammantaget varit inskrivna i fem år eller mer och cirka hälften hade tidigare varit i någon annan rehabiliterande insats.
- Drygt hälften (51 procent) av deltagarna som har lämnat tjänsten har ökat omfattningen för sitt tjänstedeltagande. Detta kan indikera att vissa deltagare lyckas öka sitt arbetsutbud under tjänsten, vilket skulle tyda på en viss progression. En förhållandevis hög andel, 53 procent, av tjänstedeltagarna avbryter tjänsten i förtid.
- Det vanligaste för deltagare som har avslutat arbetsintegrerande övningsplatser är att vara i något annat arbetsmarknadspolitiskt program (34 procent), i första hand jobb- och utvecklingsgarantin. Emellertid hade omkring 18 procent av deltagarna övergått till arbete eller studier ett år efter att de avslutat tjänsten. Skattningar indikerar att yngre, män och inrikes födda som varit i arbetsintegrerande övningsplatser har en högre sannolikhet än andra personer som deltagit i tjänsten att vara i arbete eller studier efter deltagande.

⁴ Notera att dessa resultat inte går att härleda till deltagande i tjänsten *per se*. Regressionsanalysen beskriver enbart ett skattat samband mellan vissa egenskaper bland tjänstedeltagare och övergångar till arbete eller studier. För att kunna säga något om vilken effekt deltagande i arbetsintegrerande övningsplatser har på övergångar till arbete eller studier behöver en effektutvärdering genomföras.

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	7
1.1 Disposition.....	7
2 Material, avgränsningar och metod.....	8
3 Vad är arbetsintegrerande övningsplatser?	8
3.1 Kostnad för tjänsten och ersättning till leverantörer	10
4 Deskriptiv kartläggning av deltagarna i arbetsintegrerande övningsplatser	11
4.1 Drygt 800 personer har påbörjat tjänsten.....	11
4.2 En majoritet av deltagarna har en svag ställning på arbetsmarknaden	12
4.3 Sju av tio anvisade har sammantagna inskrivningstider på fem år eller mer.....	14
4.4 Hälften av deltagarna har tidigare varit i rehabiliterande insats.....	14
5 Tjänsteinnehåll.....	15
5.1 Omfattning på tjänstedeltagande	15
5.2 Vilka aktiviteter har deltagarna genomfört?.....	16
6 Vad gör deltagarna efter tjänsten?	18
6.1 Att vara i annat arbetsmarknadspolitiskt program är det vanligaste efter tjänstens avslut	18
7 Avslutande kommentarer	20
Referenser	21
Bilaga	22

1 Inledning

Det finns en relativt utbredd uppfattning om att aktörer inom den idéburna sektorn kan fylla en viktig funktion för att stötta arbetssökande med svag ställning på arbetsmarknaden.⁵ Till de idéburna aktörerna hör arbetsintegrerande sociala företag (och andra typer av verksamheter). Denna typ av företag har som mål att integrera människor som av olika anledningar har svårt att få eller behålla ett arbete, i samhälle och arbetsliv genom arbete och delaktighet. Många av företagen är specialiserade på arbetslivsinriktad rehabilitering och har särskilda möjligheter att utforma och anpassa arbetsuppgifter utifrån de anställdas behov och förutsättningar.

I den här rapporten görs en första uppföljning av den upphandlade tjänsten arbetsintegrerande övningsplatser, vilket är en arbetsförberedande insats som tillhandahålls av aktörer inom den idéburna sektorn. Tjänsten är till för personer som har ett stort behov av stöd för att nå sysselsättning. De huvudsakliga målgrupperna för tjänsten är personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och personer med psykisk eller fysisk ohälsa. I målgruppen kan även personer med utländsk bakgrund som har svaga kunskaper i svenska språket ingå. Tjänsten har som mål att ge personer förutsättningar att hitta en egen väg till försörjning och utveckla förmågan att klara av grundläggande krav i arbetslivet.

Syftet med rapporten är att bidra med kunskap och insikter som kan vara värdefulla för Arbetsförmedlingen i kommande upphandlingar och utformning av framtida tjänster. Utifrån detta syfte så kartläggs tjänstens tillgänglighet, deltagarnas egenskaper, omfattningen på deltagande i tjänsten samt vilka resultat som uppnås efter tjänsten. Med hjälp av data från en enkätundersökning, riktad till leverantörer, redovisas vilka utmaningar leverantörerna upplever att deltagare i tjänsten kan ha. Sammantaget är detta viktiga aspekter som är värdefulla för Arbetsförmedlingen att ha kännedom om inför kommande upphandlingar av liknande tjänster.

1.1 Disposition

Resten av denna rapport är ordnad enligt följande. Kapitel 2 beskriver material, avgränsningar och metod. I kapitel 3 redogörs för vad arbetsintegrerande övningsplatser är i mer detalj. Här beskrivs vart i landet som utförare av tjänsten finns, kapitlet innehåller även en översiktlig redovisning av tjänstens kostnader. Kapitel 4 innehåller en deskriptiv sammanställning av deltagarna i tjänsten. I kapitel 5 beskrivs tjänstens innehåll. Där återges även vilka utmaningar leverantörer av tjänster upplever att deltagare i tjänsten möter, detta utifrån en enkätundersökning som riktats till leverantörerna. Kapitel 6 redogör för resultat efter deltagande i tjänsten. I det sista kapitlet (kapitel 7) summeras rapporten genom några avslutande kommentarer.

⁵ Se till exempel Regeringen (2016); Arbetsförmedlingen (2023a).

2 Material, avgränsningar och metod

De data som används i rapporten har i huvudsak hämtats från Arbetsförmedlingens datalager och avser perioden april 2022 – augusti 2024. Från Arbetsförmedlingens datalager hämtas såväl data över deltagare i tjänsten som data över leverantörer av tjänsten. Uppgifter kopplade till leverantörernas ersättning levereras av ekonomiavdelningen och hämtas från Arbetsförmedlingens åtgärdsdatabas. En mer detaljerad beskrivning av urvalet för analysen återfinns i bilagan till denna rapport.

Grunden för alla analyser utgörs av arbetssökande som under perioden april 2022 till och med augusti 2024 anvisats till tjänsten och fått en gemensam planering. Vad gäller leverantörer och utförande verksamheter så inkluderas samtliga vilka har haft deltagare i tjänsten eller ett pågående avtal i tjänsten under perioden april 2022 till och med augusti 2024.

Utöver detta används även data från en enkätundersökning som riktats till leverantörer av arbetsintegrerande övningsplatser.⁶ Syftet med enkäten var att få data för att kunna undersöka hur målgruppens behov och tänkta aktiviteter stämmer överens med deltagarnas faktiska behov och genomförda aktiviteter i tjänsten. Enkäten distribuerades i januari 2024 till alla utförande verksamheter som hade (eller hade haft) deltagare i tjänsten. Enkät svar inkom för 46 av 55 utförande verksamheter.⁷

I första hand används deskriptiv statistik och analyser sker i huvudsak utifrån denna typ av statistik. För att undersöka hur demografiska karaktäristika varierar med övergång till arbete eller studier efter deltagare i tjänsten används en enkel logistisk regressionsanalys.

3 Vad är arbetsintegrerande övningsplatser?

Under 2018 genomförde Arbetsförmedlingen en så kallad reserverad upphandling gentemot den idéburna sektorn till tjänsten arbetsintegrerande övningsplatser.⁸ Tjänsten startade dock först i april 2022, detta på grund av fördröjningar till följd av överklaganden.

Arbetsintegrerande övningsplatser är en arbetsförberedande insats som riktar sig till arbetssökande som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller som av andra anledningar, till exempel ohälsa, har behov av insatsen för att

⁶ Enkäten finns tillgänglig på begäran. Se Af-2023/0038 1707-2.

⁷ Varje svar från respektive utförande verksamhet ges lika stor vikt i analysen av enkät svaren. Det innebär att svar från verksamheter med få deltagare ges lika stor vikt som svar från verksamheter med många deltagare.

⁸ Arbetsförmedlingen har sedan januari 2017 haft möjlighet att genomföra så kallade reserverade upphandlingar för leverantörer vars främsta syfte är social och yrkesmässig integration av personer med funktionsnedsättning, ohälsa eller som av andra skäl har svårt att komma in på arbetsmarknaden. En förutsättning för att en leverantör ska få delta i en sådan upphandling är att minst 30 procent av dem som sysselsätts i den skyddade verksamheten, hos leverantören eller i programmet för skyddad anställning är personer med funktionsnedsättning eller personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden (andelskravet).

närma sig arbete eller utbildning. I målgruppen för tjänsten kan även utrikes födda med svaga kunskaper i det svenska språket ingå. Syftet med insatsen är att ge deltagaren förutsättningar att hitta en egen väg till försörjning och utveckla förmågan att klara av grundläggande krav i arbetslivet. Målsättningen på lång sikt är att deltagarna ska få en anställning, påbörja studier eller övergå till deltagande i någon av Arbetsförmedlingens övriga insatser (Arbetsförmedlingen, 2019).

Insatsen är förlagd till faktiska arbetsplatser. Det som gör tjänsten unik är att leverantören även är den arbetsplats där deltagandet sker. Detta skapar en kontinuitet genom att samma personal är med hela vägen och ger ett sammanhållet stöd. Detta, till skillnad från andra tjänster, som exempelvis Steg till arbete, där deltagarna börjar hos leverantören för att sedan placeras på arbetsplatser hos externa företag.

Deltagaren ska regelbundet vistas på arbetsplatsen samt socialt och praktiskt delta i verksamheten. Helst skall deltagaren vara hos en arbetsgivare under minst 10 timmar per vecka. Anvisning till tjänsten görs för en period om 6 månader. Anvisningsperioden förlängs sedan i normalfallet i ytterligare två perioder, om 6 månader vardera. I undantagsfall kan det bli aktuellt med ytterligare en anvisningsperiod om 6 månader. Den maximala tiden i tjänsten är alltså 2 år.

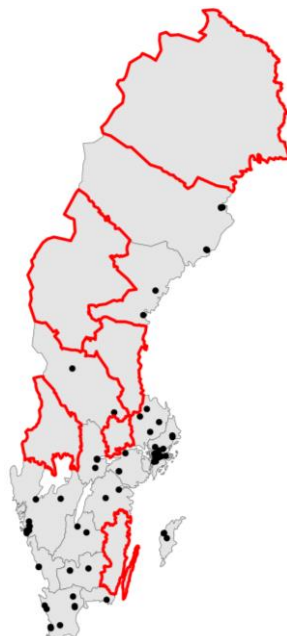
Leverantörer för tjänsten är arbetsintegrerande sociala företag inom den idéburna sektorn. Det finns ingen enhetlig definition av vad ett arbetsintegrerande socialt företag är. Men vanligtvis är dessa företags huvudsakliga syfte att skapa arbete för människor som står långt från arbetsmarknaden. Det finns inte heller något särskilt regelverk eller någon särskild företagsform som reglerar arbetsintegrerande sociala företag.

Under perioden april 2022 till och med augusti 2024 fanns det 52 unika leverantörer, fördelat på 57 utförande verksamheter och 75 adresser. Därmed framgår det att en eller flera unika leverantörer har verksamhet i mer än ett leveransområde.

Figur 1 illustrerar var de utförande verksamheterna är belägna. Som framgår av figuren återfinns leverantörer i 15 av landets 21 län. De län som helt saknar utförande verksamheter är Norrbottens, Jämtlands, Gävleborgs, Västmanlands, Värmlands samt Kalmar län (rödmarkerade områden i figur 1). Av de 57 utförande verksamheterna återfinns lite fler än hälften i storstadslänen, det vill säga Stockholms län (10), Västra Götalands län (11) och Skåne län (7). De utförande verksamheterna återfinns ofta dessutom nära någon av de tre storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö).

Undantaget storstadslänen finns det i de flesta län (leveransområden) enbart ett fåtal utförande verksamheter. Problemet med så kallade ”vita fläckar”, alltså områden där det i det närmaste helt saknas utförare är en utmaning även för vissa andra upphandlade tjänster.

Figur 1. Karta över utförande verksamheter för arbetsintegrerande övningsplatser, för perioden 202204-202408

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager

3.1 Kostnad för tjänsten och ersättning till leverantörer

Arbetsintegrerande övningsplatser är som beskrivits ovan en upphandlad tjänst vilken utförs av privata aktörer. Det innebär att Arbetsförmedlingen betalar ut ersättning till leverantörer för utförandet av tjänsten. Till skillnad från vissa andra upphandlade tjänster (såsom Rusta och matcha 2) utgår ingen resultatersättning till leverantörer av arbetsintegrerande övningsplatser. Ersättningen är helt och enbart kopplad till antalet deltagare och antalet dagar som deltagarna deltar i tjänsten.

Till leverantörer av arbetsintegrerande övningsplatser utgår ersättning med 3 000 kr per deltagare i startersättning samt 450 kr per dag och deltagare under anvisningsperioden.⁹ Dagersättningen är densamma oavsett antalet timmar som deltagaren deltar i tjänsten (Arbetsförmedlingen, 2022).

Tabell 1 beskriver hur kostnaderna för tjänsten har utvecklats sedan införandet 2022. Som framgår av tabellen var den genomsnittliga kostnaden per deltagare väsentligt lägre under 2022 än under 2023 och 2024. Under 2023 och 2024 skedde enbart mindre förändringar av den genomsnittliga kostnaden.

⁹ I de fall där deltagare avbrutit tjänsten, men påbörjat tjänsten igen, kan startersättning betalas ut på nytt.

Tabell 1. Utbetald ersättning fördelat på år och typ av ersättning, 202204-202408

År	Startersättning (kr)	Periodisk ersättning (kr)	Total ersättning (kr)	Antal deltagare	Genomsnittlig ersättning per deltagare (kr)
2022*	786 000	7 804 138	8 590 138	280	30 679
2023	1 026 000	24 312 058	25 338 058	564	44 926
2024**	759 000	20 094 055	20 853 055	482	43 264

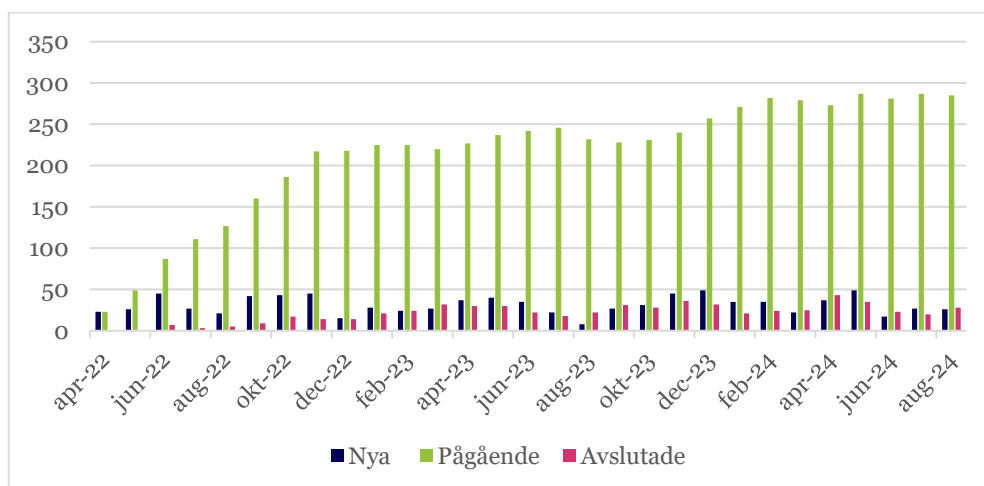
Källa: Arbetsförmedlingen, statistisk åtgärdsdatabas. *April-december 2022, **januari-augusti 2024. Antal deltagare avset antalet deltagare i tjänsten under givet år. En deltagare kan delta i tjänsten under ett eller flera år.

4 Deskriptiv kartläggning av deltagarna i arbetsintegrerande övningsplatser

4.1 Drygt 800 personer har påbörjat tjänsten

Antalet deltagare i arbetsintegrerande övningsplatser har ökat gradvis sedan införandet. Under 2022, då tjänsten infördes deltog i genomsnitt 131 personer per månad i tjänsten. Året därefter uppgick det genomsnittliga antalet deltagare per månad till 234 personer. Under 2024 (t.o.m. augusti) hade det genomsnittliga antalet ökat till ca 269 personer per månad. Se figur 2. Därmed framgår det att tjänsten är relativt liten i sin omfattning, detta jämfört med andra liknande tjänster. Till och med slutet av augusti 2024 hade 841 personer påbörjat tjänsten medan 567 hade avslutat den. I genomsnitt spenderade deltagarna cirka 218 dagar i tjänsten.

Figur 2. Nya, pågående och avslutade deltagarperioder per månad, 202204-202408.

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager

Av dem som avslutat tjänsten hade cirka 53 procent, motsvarande 303 personer, avbrutit tjänsten i förtid. Det är en förhållandevis hög andel. En jämförelse med

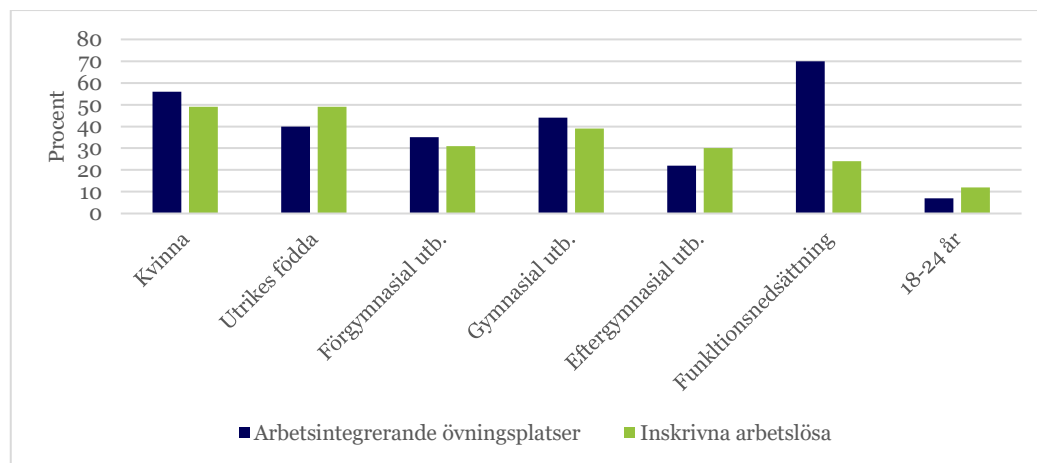
andra, liknande insatser¹⁰, visar att andelen avbrott i förtid varierar mellan 44 och 50 procent. Orsakerna bakom avbrotten varierar, men de flesta avbrott sker på grund av orsaker kopplade till svårigheter med att till fullo tillgodogöra sig tjänsten. Omkring 17 procent av dem som avbrutit sitt deltagande i arbetsintegrerande övningsplatser i förtid gjorde det på grund av att de fått arbete eller påbörjat studier. De som avbryter tjänsten i förtid deltar i genomsnitt omkring 121 dagar i tjänsten.

4.2 En majoritet av deltagarna har en svag ställning på arbetsmarknaden

Figur 3 nedan beskriver sammansättningen av nya deltagare (för perioden april 2022 – augusti 2024) i arbetsintegrerande övningsplatser utifrån ett antal demografiska karaktäristikor. Figuren redovisar även hur sammansättningen av nya deltagare i tjänsten förhåller sig till sammansättningen av inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd). Som beskrevs ovan har totalt 841 personer påbörjat från och med införandet till och med slutet av augusti 2024.

Som framgår av figur 3 så är kvinnor och inrikes födda överrepresenterade i tjänsten, relativt inskrivna totalt. Personer med kortare utbildning (förgymnasial eller gymnasial utbildning) har en något högre representation i tjänsten än vad som gäller generellt bland inskrivna. Som förväntat har en majoritet (cirka 70 procent) av deltagarna en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga.

Figur 3. Deltagarsammansättning av nya personer i arbetsintegrerande övningsplatser (202204-202408) och inskrivna arbetssökande (202408).

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager

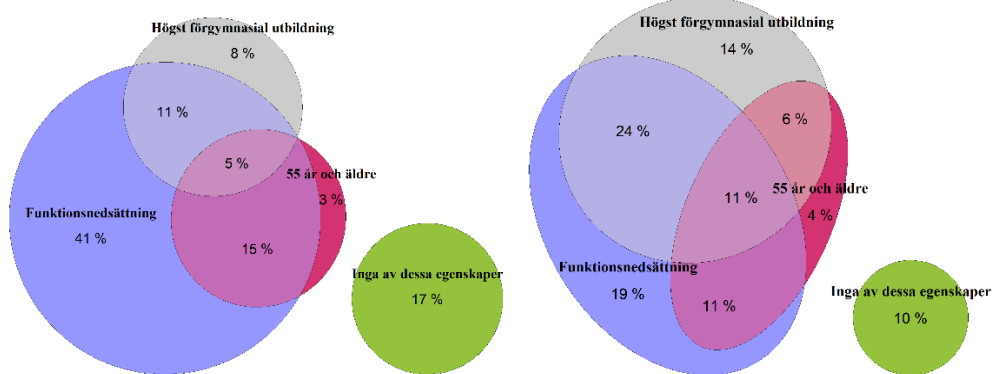
Arbetsintegrerande övningsplatser riktar sig, som tidigare beskrivits, till arbetssökande som har en särskilt svag förankring på arbetsmarknaden. Figur 4a och figur 4b beskriver hur fördelningen av de egenskaper som definierar arbetssökande

¹⁰ Introduktion till arbete och Steg till arbete.

med svag konkurrensförmåga¹¹ är bland deltagarna i tjänsten. Detta fördelat på inrikes eller europeiskt födda personer (4a) respektive utomeuropeiskt födda personer (4b). Varje cirkel eller ellips i figur 4a och 4b representerar en av dessa karaktäristikor. De överlappande formerna visar att arbetssökande har två eller tre karaktäristikor för svag konkurrensförmåga.

Figur 4 (a och b): Demografiska karaktäristika för nya deltagare (202204-202408) i arbetsintegrerande övningsplatser, inrikes födda eller födda i Europa samt utomeuropeiskt födda

Figur 4a: Inrikes födda eller personer födda i Europa Figur 4b: Utomeuropeiskt födda personer

Av figurerna 4a och 4b framgår det att en relativt stor delmängd av såväl inrikes och europeiskt födda som de utomeuropeiskt födda har fler än en karaktäristika för svag konkurrensförmåga. Det är dock en högre andel bland de utomeuropeiskt födda, utöver att vara född utanför Europa, än bland de inrikes och europeiskt födda som har fler än en karaktäristika, 90 procent jämfört med 83 procent. De deltagare som återfinns inom kategorin "Inga av dessa egenskaper" i figur 4a och 4b är sannolikt personer med någon form av ohälsa. Ohälsa är dock inte något som registreras i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.

Som ett komplement till beskrivningen ovan kan deltagarsammansättningen beskrivas utifrån deras skattade jobbchans enligt Arbetsförmedlingens bedömningsstöd.¹² Deltagarna i arbetsintegrerande övningsplatser har i genomsnitt en väsentligt lägre jobbchans än inskrivna arbetslösa generellt. Av dem som till och med slutet på augusti 2024 anvisats till tjänsten hade drygt 65 procent en jobbchans på 15 procent eller lägre. Bland samtliga inskrivna arbetslösa uppgick andelen med motsvarande jobbchans till drygt 36 procent.

¹¹ De egenskaper som inom Arbetsförmedlingen används för att definiera arbetssökande med svag konkurrensförmåga är kort utbildningsbakgrund, funktionsnedsättning som innebär en nedsättning av arbetsförmågan, arbetssökande är 55 år eller äldre eller född i ett utomeuropeiskt land.

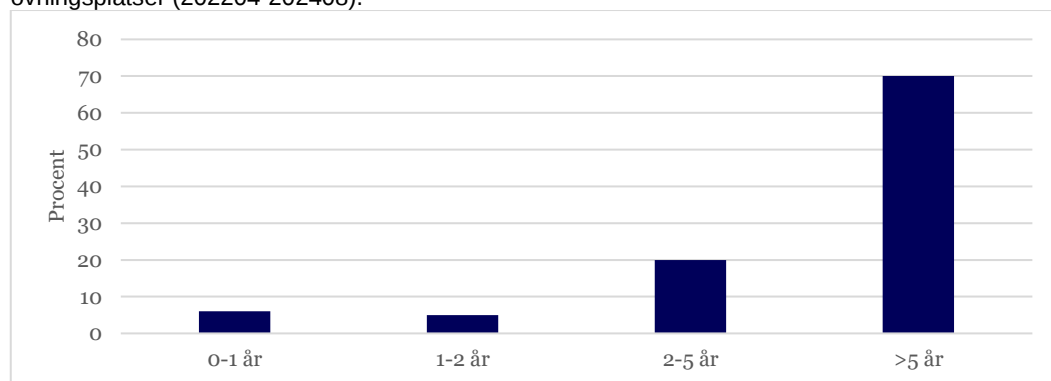
¹² Arbetsförmedlingen använder sedan 2020 ett statistiskt bedömningsverktyg som stöd för handläggarna i bedömningen av vilka arbetssökande som ska anvisas till tjänsten matchningstjänst (tidigare rusta och matcha, numera rusta och matcha 2) hos privata leverantörer. Verktöget består bland annat av en prediktionsmodell som bedömer framtida jobbchans. Modellen skattar sannolikheten för varaktig (minst 122 dagar) avregistrering till arbete eller studier som påbörjas inom ett år från prediktionsfallet hädanefter benämnt som den arbetssökandes jobbchans (Arbetsförmedlingen, 2023b).

4.3 Sju av tio anvisade har sammantagna inskrivningstider på fem år eller mer

Figur 5 beskriver deltagarnas inskrivningstid (vid anvisning till tjänsten) enligt sammantagen inskrivningstid¹³ på Arbetsförmedlingen. Den sammantagna inskrivningstiden kan något förenklat sägas visa på hur stark eller svag förankringen på arbetsmarknaden är. Ju längre sammantagen inskrivningstid desto svagare förankring och vice versa. Arbetssökande kan dock gå till arbete med stöd eller vara deltidarbetande men samtidigt vara fortsatt inskriven på Arbetsförmedlingen. Personer kan även gå till arbete för att sedan komma åter till Arbetsförmedlingen, varvid deras sammantagna inskrivningstid fortsätter.

Som framgår av figur 5 nedan hade en majoritet av deltagarna väldigt långa sammantagna inskrivningstider. Omkring 70 procent hade vid anvisningstillfället varit inskrivna i fem år eller mer, av dessa hade omkring 31 procent sammantagna inskrivningstider på 15 år eller mer. De allra flesta (cirka 90 procent) hade sammantagna inskrivningsperioder på minst två år.

Figur 5. Sammantagen inskrivningstid vid tidpunkten för beslut om anvisning till arbetsintegrerande övningsplatser (202204-202408).

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager

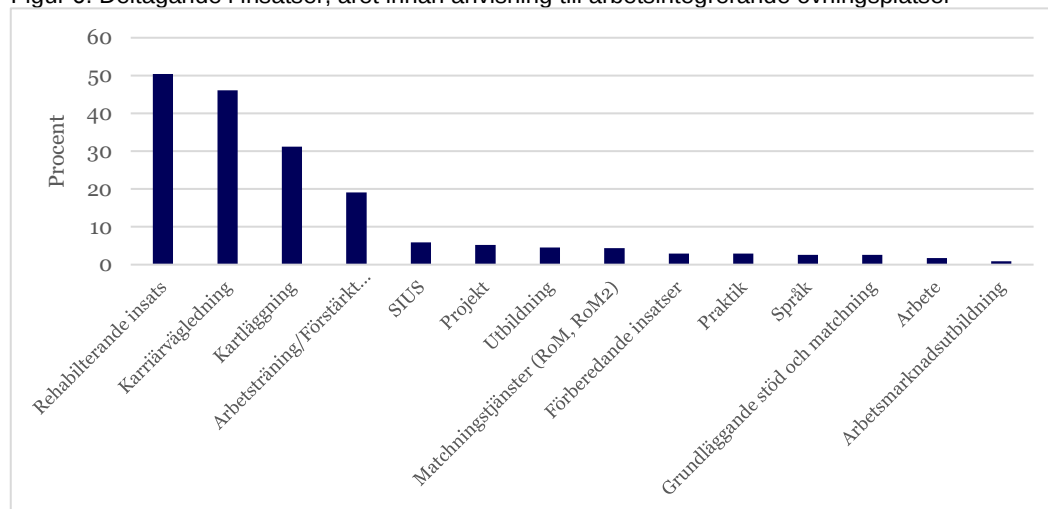
4.4 Hälften av deltagarna har tidigare varit i rehabiliterande insats

Figur 6 beskriver vilka insatser deltagarna har tagit del av under året innan de blev anvisade till arbetsintegrerande övningsplatser. Som framgår av figuren har omkring 50 procent av deltagarna tidigare varit i någon annan rehabiliterande insats. Andra vanligt förekommande insatser var karriärvägledning, kartläggning och arbetsträning

¹³ Den sammantagna inskrivningstiden beskriver det totala antalet dagar (redovisat i år) som den arbetssökande har varit inskriven under samtliga inskrivningsperioder vid tidpunkten för beslut om anvisning till tjänsten.

eller förstärkt arbetsträning. Endast ett fåtal har deltagit i arbetsnära insatser såsom praktik, arbete (med stöd) eller arbetsmarknadsutbildning.

Figur 6. Deltagande i insatser, året innan anvisning till arbetsintegrerande övningsplatser

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager

5 Tjänsteinnehåll

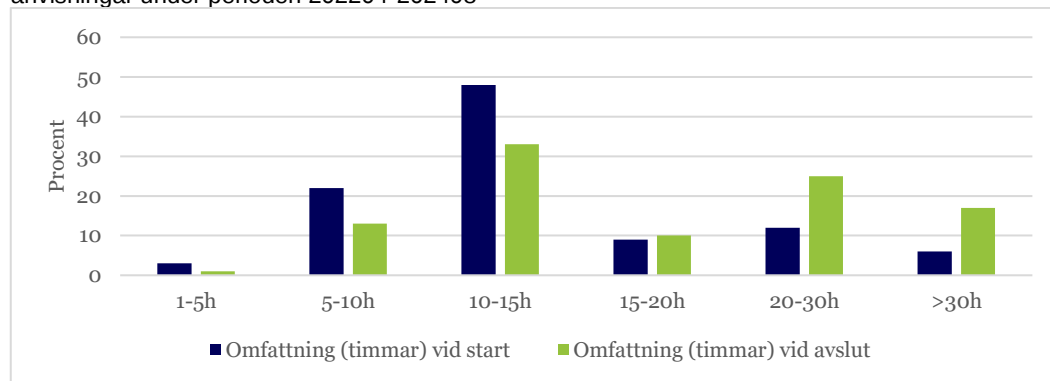
5.1 Omfattning på tjänstedeltagande

Figur 7 beskriver hur många timmar per vecka som deltagarna var i aktivitet hos leverantörerna vid tjänstens påbörjande och vid dess avslut. En deltagare kan både öka och minska sitt deltagande i tjänsten över tid. En ökad omfattning (av antalet timmar per vecka i tjänsten) är i allmänhet att betrakta som positivt. Samtidigt behöver en minskad eller oförändrad omfattning inte vara negativt. Under tjänsten har deltagaren en möjlighet att skapa en förståelse för den egna arbetsförmågan, vilket kan vara svårt att veta på förhand, särskilt för deltagare som varit borta från arbetsmarknaden under en längre tid. Det kan även förekomma andra aktiviteter under tjänstens gång som medför att deltagarens omfattning behöver minskas eller hållas på en låg nivå. Det kan även finnas deltagare som börjar med heltid eller nära heltid och av den anledningen inte ökar sin omfattning.

Utgångspunkten är, som beskrivits tidigare, att deltagare ska vara i aktivitet (hos arbetsgivare) under minst 10 timmar per vecka. Som mest kan en deltagare vara 40 timmar per vecka i tjänsten (heltid). Av figur 7 framgår att en majoritet av deltagarna, omkring 75 procent, hade ett initialt deltagande på 10 timmar eller mer per vecka. Omkring 6 procent hade en omfattning på 30 timmar eller mer per vecka. Den genomsnittliga omfattningen på deltagande var cirka 13 timmar per vecka, vid tjänstens påbörjande.

Vid tjänstens avslut hade drygt hälften av deltagarna ökat sin omfattning för tjänstedeltagandet. Cirka 85 procent av deltagarna hade då en omfattning på mer än 10 timmar per vecka medan 17 procent hade en omfattning på 30 timmar eller mer. I genomsnitt var ökningen närmare 5 timmar per deltagare. Omkring 7 procent av deltagarna har minskat sin omfattning under deltagandet i tjänsten. En regressionsanalys visar att sannolikheten för att öka antalet timmar i tjänsten per vecka ökar med tiden (dagar) i tjänsten.

Figur 7. Fördelning av deltagarnas tjänsteomfattning (timmar per vecka) vid start och avslut, avser anvisningar under perioden 202204-202408¹⁴

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager¹⁵

5.2 Vilka aktiviteter har deltagarna genomfört?

Som en del i att kartlägga tjänsteinnehållet i arbetsintegrerande övningsplatser har Arbetsförmedlingen, vilket beskrivits i kapitel 1, skickat en enkät till leverantörer av tjänsten. Enkäten innehöll ett flertal frågor inom ett antal olika områden.

Utgångspunkten för enkäten var det förfrågningsunderlag som låg till grund för upphandlingen.¹⁶

I förfrågningsunderlaget framgår det att stöd och aktiviteter ska ges inom följande fyra områden; arbetsintegrering genom att prova på flera olika arbetsuppgifter (1), hjälp att öka tilltron till den egna förmågan (2), social träning - vad som ingår i att vara en del av en arbetsgemenskap (3) samt stöd i att utföra ett arbete utifrån individuella förutsättningar och utveckling (4).

Av enkätundersökningen framkommer att verksamheterna genomför aktiviteter inom dessa områden i ungefär lika stor och hög omfattning. Det framkommer även

¹⁴ Av de totalt 436 deltagare med inkommen slutredovisning, var det 405 deltagare som hade en gemensam planering och slutredovisning som gjorde det möjligt att utläsa den initiala planerade och slutgiltiga omfattningen för deltagandet i tjänsten.

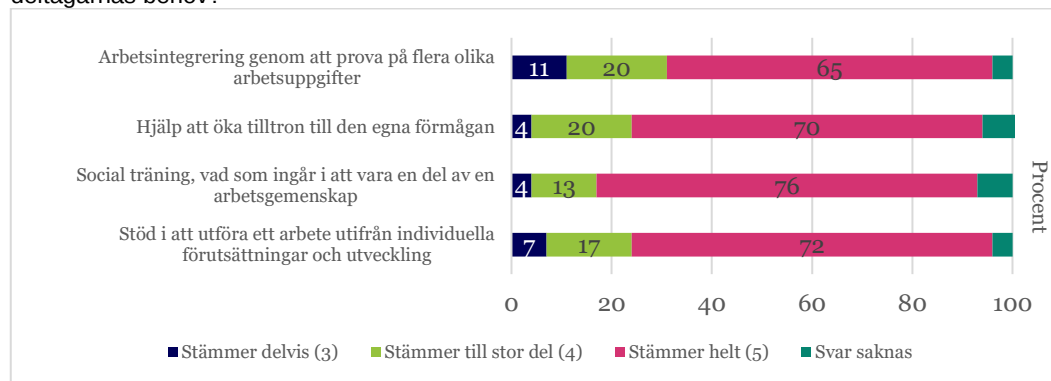
¹⁵ Information om deltagandets omfattning hämtas från två olika dokument som leverantören upprättar för deltagaren. Från den gemensamma planeringen hämtas deltagarens planerade omfattning vid start av tjänsten. Från slutredovisningen inhämtas information om den omfattning som deltagaren hade vid avslut av tjänsten. Slutredovisningen sammanfattar deltagarens aktiviteter och progression där även omfattning i termer av tid ingår. Leverantören behöver skicka in en slutredovisning även i de fall en deltagares anvisningsperiod avbryts i förtid.

¹⁶ Inför en upphandling skickar Arbetsförmedlingen ut ett förfrågningsunderlag. Där anges vad som skall upphandlas och vilka krav som finns på anbudsgivare. Förfrågningsunderlaget för arbetsintegrerade övningsplatser innehåller även en beskrivning av målgruppens behov och tänkta aktiviteter.

att andra aktiviteter har använts. Exempelvis språkträning och samtal, både enskilt och i grupp för att stärka det fysiska och psykiska måendet. Dessutom har deltagarna närvarat i gruppaktiviteter, varit på företagsträffar samt kundmöten.

Verksamheterna anser över lag att samtliga aktivitetsområden i förfrågningsunderlaget har mött upp deltagarnas behov. Aktivitetsområdet "Social träning" framstår som det område vilket bäst motsvarar behoven hos deltagarna. Se figur 8. Av enkätsvarens fritextfält framgår det även att deltagarna ofta har behov av stöd och samtal, exempelvis för att uppmuntra, stötta och bidra till ett ökat självförtroende. Ett ökat självförtroende framstår utifrån enkätsvaren som en viktig komponent för att deltagarna ska våga prova på nya arbetsuppgifter.

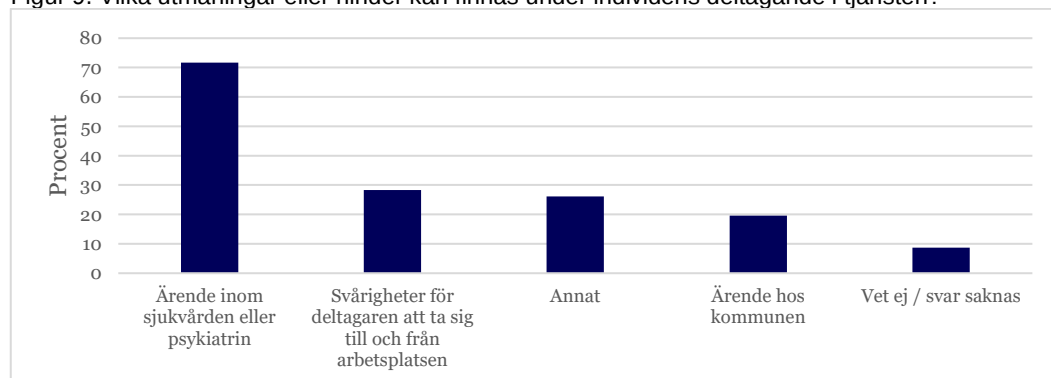
Figur 8. Vilka aktiviteter som finns tillgängliga inom ramen för tjänsten har bäst mött upp deltagarnas behov?

Källa: Enkätundersökning till leverantörer. Notera: Svarsalternativet "Stämmer inte alls (1)" samt "Stämmer bara delvis (2)" har utelämnats då ingen verksamhet har angett dessa som svar.

Utmaningarna är kopplade till att deltagarna (parallellt deltagande insatsen) har pågående ärenden inom sjukvården eller psykiatrin. En annan relativt vanligt förekommande utmaning för deltagarna är, enligt leverantörerna, att kunna ta sig till och från arbetet. Se figur 9.

Figur 9. Vilka utmaningar eller hinder kan finnas under individens deltagande i tjänsten?¹⁷

Källa: Enkätundersökning till leverantörer

¹⁷ Flera svarsalternativ kunde lämnas.

En genomgång av svarsalternativet "Annat" (fritext fält) visar några ytterligare utmaningar hos deltagare i tjänsten som är värda att lyfta. Bland annat att många leverantörer upplever att deltagare i arbetsintegrerande övningsplatser har så pass nedsatt fysiskt och psykiskt välmående att de har svårt att fullt ut tillgodogöra sig tjänsten. De utförande verksamheterna upplever även att de har bristande kännedom om deltagarens problem och svårigheter. Det skapar utmaningar, inte minst vad gäller att hitta rätt aktiviteter och rätt nivå på omfattningen för deltagande i tjänsten.

6 Vad gör deltagarna efter tjänsten?

6.1 Att vara i annat arbetsmarknadspolitiskt program är det vanligaste efter tjänstens avslut

Arbetsförmedlingen har sedan lång tid mätt resultat (i termer av övergångar till arbete eller studier) 90 dagar efter avslutat program. Den uppföljningshorisonten är dock relativt kort – särskilt för tjänstens målgrupp, vilka ofta har behov av en kedja av insatser för att närma sig arbete eller studier – varför vi även undersöker tjänstedeltagarnas status 365 dagar efter avslut från tjänsten.¹⁸ Figur 10 redovisar deltagarnas status för dessa två uppföljningsperioder.

Det vanligaste för de personer som har avslutat tjänsten arbetsintegrerande övningsplatser är att vara i något annat arbetsmarknadspolitiskt program. Detta gäller såväl 90 som 365 dagar efter avslut. Andelen som är i program är emellertid lägre efter 365 dagar än vad den är efter 90 dagar (34 procent respektive 47 procent). Vanligast, vid båda tidpunkter, är att vara inom jobb- och utvecklingsgarantin och då ta del av någon annan rehabiliterade insats eller karriärvägledning.¹⁹

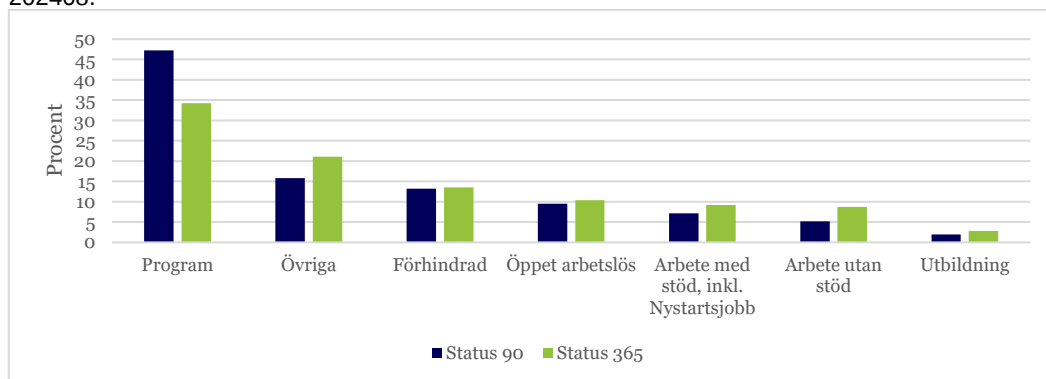
Den näst vanligaste kategorin såväl 90 som 365 dagar efter avslut är kategorin "Övriga". Denna kategori innehåller väldigt lite information om deltagarnas status. I princip säger kategorin enbart att kontakten med den sökande har upphört och att ingen information finns om vad deltagarna gör. Andelen i denna kategori tenderar att öka med uppföljningstiden.

Andelen som övergår till arbete med eller utan stöd samt till studier ökar med uppföljningshorisonten. 90 dagar efter avslutad tjänst var drygt 12 procent i arbete med eller utan stöd. Efter 365 dagar hade den andelen ökat till närmare 18 procent. Det kan tyda på en viss progression mot arbete.

¹⁸ Status 90 och 365 är ögonblicksbilder och beskriver en deltagares arbetsmarknadsstatus en specifik dag efter avslut av tjänsten. Bägge dessa "status mått" kan överskatta andelen deltagare som övergår till arbete eller studier. Detta på grund av att måtten enbart beräknas på de deltagare som vid en given tidpunkt har avslutat tjänsten. Måtten tar inte hänsyn till de deltagare som är kvar i tjänsten. Risken för överskattning är särskilt stor vid uppstart eller avslut av tjänster.

¹⁹ 90 dagar efter avslut var närmare 87 procent av dem som var i något program i jobb- och utvecklingsgarantin. 365 dagar efter avslut var motsvarande andel drygt 83 procent.

Figur 10. Status 90 och 365 dagar efter avslut, avser status för anvisningar under perioden 202204-202408.²⁰

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager

En enkel logistisk regressionsanalys^{21, 22} (se tabell 2) indikerar att yngre är mer sannolika än äldre att övergå till arbete eller studier ett år efter deltagande i tjänsten. Vidare pekar skattningarna på att män och inrikes födda har en högre sannolikhet än kvinnor och utrikes födda att komma i arbete eller att vara i studier efter att ha deltagit i tjänsten. Övriga testade kontrollvariabler (utbildningsnivå, funktionsnedsättning, sammantagen inskrivning på över fem år och dagar i tjänsten) visar inga statistiskt säkerställda skillnader gentemot referenskategorierna.²³

Tabell 2. Sannolikheten att övergå till arbete eller studier

Variabel	Beta
Under 25 år	0,90***
Kvinna	-0,52***
Utrikes född	-0,41**
Högst förgymnasial utbildning	0,18
Funktionsnedsättning	-0,01
Sammanlagd inskrivningstid > 5 år	0,12
Dagar i tjänsten	-0,01
Antal observationer	567
Log likelihood	-273
Pseudo R2	0,03

Källa: Arbetsförmedlingen, datalager. *** = Signifikanta skillnader på en procents nivå, ** = Signifikanta skillnader på 5 procents nivå, * = Signifikanta skillnader på 10 procents nivå. De redovisade resultaten avser skillnaden i skattad sannolikhet att övergå till arbete eller studier jämfört med deltagare i referenskategorierna.

²⁰ Status 90 baseras på de 506 deltagare där 90 dagar passerat efter avslut av tjänsten. Status 365 baseras på de 251 deltagare där 365 dagar har passerat efter avslut av tjänsten.

²¹ Notera att de skattade resultaten inte går att härleda till deltagande i tjänsten. Regressionsanalysen beskriver enbart ett skattat samband mellan vissa egenskaper bland tjänstedeltagare och övergångar till arbete eller studier.

²² Regressionsanalysen baseras på de 567 deltagare som i augusti 2024 hade avslutat tjänsten.

²³ Det finns andra variabler som skulle kunna påverka utfallet, exempelvis leverantör och region, men det har inte funnits möjlighet att inkludera dessa variabler. Förutom den redovisade modellspecifikationen har vi också testat att exkludera ungdomar samt testat ålder som en kontinuerlig variabel. Detta förändrar inte tolkningen av resultaten.

7 Avslutande kommentarer

Den här kartläggningen visar att arbetsintegrerande övningsplatser är en förhållandevis liten tjänst sett till deltagarantal och utbud av leverantörer. Sedan införandet 2022 har totalt 841 personer påbörjat tjänsten. De utförande verksamheterna är framför allt belägna i eller nära större städer. Detta innebär att många arbetssökande utanför dessa områden sannolikt inte har möjlighet att delta i arbetsintegrerande övningsplatser. Behovet av tjänsten är därmed möjligen större än vad deltagarantalet indikerar. Som ett nästa steg skulle det vara intressant och värdefullt att mer precist försöka kartlägga hur stort behovet av tjänsten är bland inskrivna arbetslösa. Detta inte minst utifrån ett likvärdighetsperspektiv.

De flesta som tar del av arbetsintegrerande övningsplatser har en svår arbetsmarknadssituation; omkring 70 procent hade vid anvisningstillfället varit inskrivna i fem eller mer, över 80 procent av deltagarna har mer än en egenskap som utgör grund för svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden och ungefär hälften av deltagarna hade under året innan deltagande varit i någon annan rehabiliterande insats. En förhållandevis stor del, mer än hälften, av dem som påbörjar tjänsten avbryter den i förtid.

Många verksamheter upplever att deltagare har utmaningar med att tillgodogöra sig tjänsten, något som framkommer av enkätundersökningen riktad till leverantörer. Utmaningarna är framför allt kopplade till att deltagarna har pågående ärenden inom sjukvården eller psykiatri. Utifrån detta hade det sannolikt varit värdefullt att undersöka om (och i så fall hur) det går att förstärka stödet till deltagarna i deras kontakter med vården, myndigheter och andra aktörer.

Samtidigt är det en förhållandevis stor andel (av alla som deltagit i tjänsten, även bland dem som avbrutit den i förtid) som ökar sin omfattning på deltagande i tjänsten. Vid tjänstens avslut hade drygt hälften (51 procent) av deltagarna ökat sin omfattning i tjänstedeltagandet, så att de deltog fler timmar. Detta kan indikera att vissa deltagare lyckas öka sitt arbetsutbud under tjänsten, vilket i sådana fall skulle tyda på en viss progression.

Efter att ha avslutat tjänsten är det vanligaste att vara i något annat arbetsmarknadspolitiskt program, främst jobb- och utvecklingsgarantin. Ett år efter avslut var omkring 34 procent i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Vanligast var att ta del av någon annan, rehabiliterande insats eller karriärvägledning.

Andelen som övergår till arbete (med eller utan stöd) eller studier uppgår till 18 procent ett år efter avslutad tjänst. Här är det dock viktigt att påpeka att det, utifrån denna uppföljning, inte är möjligt att säga någonting om effekten av att delta i arbetsintegrerande övningsplatser. För att kunna säga någonting om detta krävs det att en effektutvärdering av tjänsten genomförs.

Referenser

- Arbetsförmedlingen. (2018). *Upphandling som främjar socialt företagande, sociala innovationer och alternativa lösningar*. Återrapport. Diarienummer: Af-2018/0049 6969.
- Arbetsförmedlingen. (2019). *Arbetsintegrerande övningsplatser nationell*. Upphandlingsdokument. Diarienummer: Af-2018/0046 3654.
- Arbetsförmedlingen. (2022). *Arbetsintegrerande övningsplatser*. Handläggarsöd. Diarienummer: Af-2022/0014 5078.
- Arbetsförmedlingen. (2023a). *Uppdrag till Arbetsförmedlingen att analysera och redovisa behov hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden*. Återrapport. Diarienummer: Af-2022/0114 1951.
- Arbetsförmedlingen. (2023b). *Arbetsförmedlingens nya modell för bedömning av arbetssökandes stödbehov*. Handläggarsöd. Diarienummer: Af-2023/00680370.
- Arbetsförmedlingen. (2024). *Förklaring av statistiken*. Hämtat från <https://arbetsformedlingen.se/statistik/sok-statistik/forklaring-av-statistiken>
- Arbetsförmedlingen. (u.å.a). *Stöd när en person har en funktionsnedsättning eller ohälsa*. Hämtat från <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetsgivare/anstallningsstod/stod-nar-en-person-har-en-funktionsnedsattning>
- Arbetsförmedlingen. (u.å.b). *Statistik om leverantörstjänster*. Hämtat från <https://arbetsformedlingen.se/statistik/statistik-om-leverantorstjanster>
- Regeringen. (2016). *Uppdrag att utarbeta och genomföra nationellt program för sysselsättningsfrämjande insatser genom arbetsintegrerande sociala företag*. Regeringsbeslut. A2016/00424/A.
- Upphandlingsmyndigheten. (u.å.). *Reserverad upphandling för vissa tjänster enligt bilaga 2*. Hämtat från <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/hallbarhet-i-upphandlingsreglerna/reserverad-upphandling-for-vissa-tjanster-enligt-bilaga-2/>

Bilaga

Urval av deltagares beslut

Det förekommer arbetssökande med flera beslut om anvisning till tjänsten. Det finns flera anledningar till att arbetssökande kan ha flera beslut om anvisning till tjänsten. Vid avslut av tjänsten för orsak som innebär avbrott, finns det möjlighet för individen att påbörja tjänsten på nytt. En annan orsak till att ett antal individer har flera beslut om anvisning till tjänsten beror på en fördröjning i handlägningsprocessen i att förlänga anvisningsperioden. En fördröjning innebär att beslut om förlängning av tjänsten inte hinner fattas i tid, vilket medför att beslutet avser en ny deltagarperiod. För att undvika dubbelräkning och därmed att mer vikt ges till individer med flera beslut om anvisning till tjänsten hämtas deltagarnas bakgrundsegenskaper från tidpunkten för det första beslutet. Vid uppföljning av status och avaktualisering hämtas informationen från tidpunkten efter avslut av den senaste deltagarperioden.

Urval för utskick av enkät

Leverantörerna för tjänsten kan ha en eller flera utförande verksamheter i ett eller flera leveransområden. Eftersom det är de utförande verksamheterna som har veckovis kontakt med deltagarna har enkäten skickats till de utförande verksamheterna. Genom att enbart skicka ut enkäten till leverantörerna riskerar viktiga perspektiv från de personer som har kontakt med deltagarna att inte fångas.

Urval för analys av progression i termer av omfattning

För ett flertal deltagare har det inkommit flera gemensamma planeringar och slutredovisningar. Syftet med att studera omfattning i tjänsten är att fånga om det har skett en förändring av omfattning från första dagen och slutet av deltagandet i tjänsten, vilket kan vara tecken på progression i termer av stärkt arbetsförmåga. Den gemensamma planeringen kan förändras under deltagandet i tjänsten allteftersom omfattning och aktiviteter förändras eller ny information framkommer. Intresset ligger i vad den ursprungliga planerade omfattningen var vid starten av tjänsten. Av denna anledning hämtas information om deltagarens omfattning vid start av tjänsten från den första inkomna gemensamma planeringen. För slutredovisningen å andra sidan hämtas information från den sista inkomna handlingen. Detta för att fånga informationen om den omfattning som deltagaren hade vid avslut av tjänsten.

Slutredovisning har inkommit för 436 av 567 deltagare som avslutat tjänsten. I de fall det inte var möjligt att utläsa omfattning exkluderades dessa deltagare från analysen av omfattning. Av de 436 deltagare som hade en inkommen slutredovisning, var det 405 deltagare som hade en gemensam planering och slutredovisning där det var möjligt att utläsa omfattningen för deltagandet i tjänsten. En relativt stor andel av deltagarna som påbörjat arbete eller utbildning saknade en inkommen slutredovisning.